

Decyzja
Prezydium KK
nr 101/24

ws. opinii o projekcie Krajowego Planu działań na rzecz Zatrudnienia na lata 2024-2026

Prezydium Komisji Krajowej NSZZ „Solidarność” zgłasza następujące uwagi do projektu z dnia 13 czerwca 2024 r. Krajowego Planu działań na Rzecz Zatrudnienia na lata 2024-2026 („KPDZ”) przygotowanego przez Ministerstwo Rodziny Pracy i Polityki Społecznej.

Prezydium Komisji Krajowej w pierwszej kolejności zgadza się z diagnozą dotyczącą rynku pracy w Polsce przedstawioną w KPDZ, jednakże w tej diagnozie jak i w całym dokumencie brak jest konkretnych propozycji promowania zbiorowych układów pracy. Państwa członkowskie UE muszą wprowadzić do swojego porządku prawnego Dyrektywę 2022/2041 w sprawie adekwatnych wynagrodzeń minimalnych w Unii Europejskiej. Z dyrektywy tej wynika, że Polska ma obowiązek ustanowić plan działania na rzecz wspierania rokowań zbiorowych, co do tej pory nie zostało uczynione. W ww. planie powinno określić się jasny harmonogram i konkretne środki mające na celu stopniowe zwiększenie wskaźnika zasięgu rokowań zbiorowych, przy pełnym poszanowaniu autonomii partnerów społecznych.

Prezydium KK zauważa ogólnikowy opis działań KPDZ. Porównując zaproponowany Plan z ubiegłorocznym, można zaobserwować pogorszenie waloru merytorycznego dokumentu. Aktualna treść projektu wykazuje znamiona schematyzmu. Niewystarczająca jest również konkretyzacja rozwiązań.

Ponadto ponownie krytyce należy poddać pomysł likwidacji KPDZ w latach kolejnych. Obszar, który podlega tej regulacji jest na tyle istotny, że nie powinien być regulowany w ramach ogólnych dokumentów dotyczących rozwoju kraju. Prezydium Komisji Krajowej wielokrotnie podkreślało istotny charakter tego dokumentu i konieczność kontynuacji w tym zakresie, z tym zastrzeżeniem, że na wyższym merytorycznie poziomie.

Podsumowując część ogólną Prezydium Komisji Krajowej podnosi, iż słusznie KPDZ zwraca uwagę, że jedną z istotnych cech polskiego rynku pracy jest bardzo niski poziom uzwiązkowienia, jednak nadal nie dostrzega się faktu, bardzo niskiej zdolności do zawierania

zbiorowych układów pracy przez pracodawców. Ponadto niski poziom uzwiązkowienia jest bardzo niekorzystny wobec planowanej transformacji energetycznej, która wymagała będzie intensywnych działań na rzecz ochrony miejsc pracy, a szczególną i istotną rolę w tym zakresie pełnią związki zawodowe. Ten aspekt również nie został rozważony w ramach projektu KPDZ.

Jednocześnie zgłaszamy następujące szczegółowe uwagi.

Działanie kierunkowe 1.1. Realizacja wsparcia w zatrudnieniu grup szczególnie wrażliwych na rynku pracy.

Należy zwrócić uwagę, że działania zaproponowane w projekcie w przedmiotowym zakresie są niezbędne, jednak nie zostały one wystarczająco szczegółowo opisane. Takie zwroty jak „wspieranie”, „kampanie informacyjne” czy „promocja zatrudnienia” nie wskazują żadnych konkretnych działań, a zatem ciężko jest ocenić skuteczność wdrażania tychże metod. Prezydium KK proponuje rozwinięcie powyższego i opisowe przedstawienie sposobu realizacji działań kierunkowych, w szczególności powinno to dotyczyć zatrudniania osób z niepełnosprawnościami. W projekcie zauważono problem niskiej aktywności zawodowej osób z niepełnosprawnościami w Polsce – 34,9 % w II kwartale 2023 r. Należy zauważyć, że średnie zatrudnienie osób z niepełnosprawnościami w Unii Europejskiej kształtuje się w okolicach nieco powyżej 50 %. Propozycje przewidziane w Planie Działań aby zwiększyć aktywność zawodową osób z niepełnosprawnościami w Polsce są niewystarczające.

Aktualnie *zatrudnienie wspomagane* jest prowadzone przez organizacje pozarządowe, głównie w ramach projektów, co wiąże się z ograniczoną perspektywą czasową oferowanej pomocy. KPDZ nadal przewiduje *zatrudnienie wspomagane* tylko w formie projektowej. Dla wielu uczestników projektów oznacza to w praktyce ograniczenie możliwości utrzymania zatrudnienia lub jego podjęcia, nawet po prawidłowo przeprowadzonym procesie przygotowania do wejścia na rynek pracy. Istnieje potrzeba systemowych rozwiązań w zakresie *zatrudnienia wspomagane*, tak aby zapewnić jego funkcjonowanie w długim okresie.

Ponadto w projekcie KPDZ brakuje instrumentów wzmacniających motywację pracodawców do zwiększania zatrudnienia osób z niepełnosprawnościami.

Co do wspierania osób bezrobotnych na rynku pracy, proponuje się w KPZD system mentorski pomiędzy bezrobotnym a osobą, która wyszła ze stanu bezrobocia i obecnie od dłuższego czasu jest zatrudniona. Może to pozytywnie wpłynąć na motywację bezrobotnego do poszukiwania pracy, a także na jego przyszłe wyniki w trakcie okresu zatrudnienia. To działanie Prezydium Komisji Krajowej ocenia pozytywnie.

Prezydium Komisji Krajowej zwraca uwagę na to, że często osoby młode wykonują nieodpłatną pracę w ramach praktyk studenckich. Problem ten dotyczy wielu dziedzin nauki, bo zarówno humanistycznych, społecznych, jak i ścisłych; studenci wręcz partycypują w kosztach by móc w ogóle do określonych praktyk przystąpić (tj. koszty dojazdu, często w bardzo odległe miejsca). Dobrze płatne staże i praktyki na pewno stanowiłyby lepszą zachętę dla młodych ludzi do ich podjęcia.

Prezydium Komisji Krajowej NSZZ „Solidarność” przypomina o propozycji dyrektywy dotyczącej warunków staży w Unii Europejskiej, której celem jest dążenie do poprawy sytuacji stażystów na europejskim rynku pracy. Należy zauważyć, że w polskich warunkach kluczową regulacją określającą zasady odbywania praktyk jest ustawa o praktykach absolwenckich, która nie jest powszechnie znana i stosowana. Należy zatem przemyśleć sposób w jaki takie praktyki mogłyby się odbywać, by jednocześnie zagwarantować ochronę socjalną stażysty, jego dostęp do systemu ubezpieczeń społecznych oraz możliwie jak najwyższej jakości edukację. NSZZ „Solidarność” apeluje o to od wielu lat.

Wśród działań na rzecz wspierania pełniących obowiązki rodzinne powinny się znaleźć także te, które będą gwarantowały prawo do efektywnego odpoczynku czy umożliwienie go osobom wykonującym pracę w trybie innym niż umowa o pracę.

Działanie kierunkowe 1.3. Wspieranie regionów o trudniejszej sytuacji na rynku pracy (wiejskich, położonych z dala od metropolii) i regionów transformacji energetycznej.

Jak pokazały przytoczone w projekcie statystyki, różnica w zatrudnieniu pomiędzy regionami jest znacząca. Wskazane w projekcie działania kierunkowe na rzecz wspierania regionów o trudniejszej sytuacji na rynku pracy są niedookreślone. Należy wskazać proponowany czas trwania konkretnych działań, wstępnie podać założenia programów, opisać, jak konkretnie będzie się zachęcać inwestorów do lokowania zakładów pracy w regionach o wysokim poziomie bezrobocia. Brak tak podstawowych informacji, nie pozwala na dokładne oszacowanie pozytywnych skutków przedsięwzięcia.

Cel szczegółowy 3. Dostosowanie kwalifikacji i umiejętności osób do potrzeb gospodarki.

Zdaniem Prezydium KK, podnoszenie kwalifikacji pracowników powinno łączyć się nie tylko z dofinansowaniem szkoleń (np. finansowanie przez pracodawców studiów podyplomowych) itp., ale przede wszystkim powstaniem zmian w organizacji procesu pracy (np. brak polecenia pracy w godzinach nadliczbowych wobec pracownika podnoszącego kwalifikacje), dodatki finansowe dla mentorów czy urlopy szkoleniowe przy podnoszeniu kwalifikacji bez skierowania.

Działanie kierunkowe 4.1. Wdrożenie reformy publicznych służb zatrudnienia przewidzianej w KPO i Działanie kierunkowe 4.2 Poprawa jakości świadczonych usług w ramach PSZ.

W związku z projektowanymi zmianami ustawowymi dotyczącymi działalności publicznych Służb Zatrudnienia liczymy na większą efektywność tych służb w zakresie podnoszenia i zmiany kwalifikacji, przy istotnym wsparciu pracodawców oraz koordynacji z polityką rozwoju regionalnego. NSZZ „Solidarność” oczekuje systemowych działań, o których mowa w porozumieniu z dnia 8 czerwca 2020 r. strony pracowników i strony pracodawców Rady Dialogu Społecznego na rzecz aktywnego starzenia, w którym partnerzy zgadzają się co do istotności utrzymania jak najdłużej w aktywności zawodowej pracowników, co przyczyni się do zwiększenia podaży pracy jak i zapewni wyższe przyszłe świadczenia emerytalne.

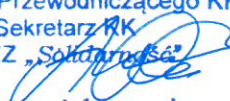
Działanie kierunkowe 6.5. Wspieranie uczciwej mobilności zawodowej na unijnym rynku pracy w ramach sieci EURES.

W tym miejscu odnieść należy się również do nadal rozwijanego w ramach publicznych służb zatrudnienia programu EURES. Należy pamiętać, że znaczny odpływ polskich pracowników jest trudny do uzupełnienia cudzoziemcami z krajów trzecich, a tym bardziej krajów UE. Dotyczy to zwłaszcza pracowników o wysokich kwalifikacjach, którzy są podmiotem rywalizacji na rynku pracy przez państwa członkowskie UE. Kraje UE, w tym Polska, z których odpływ rodzimych pracowników jest największy powinny być objęte programem pomocowym mającym na celu usuwanie zróżnicowania terytorialnego na rynku pracy w zakresie zawodów deficytowych.

Gdańsk, 18 lipca 2024 r.

Prezydium KK

NSZZ „Solidarność”

Zastępca Przewodniczącego KK
Sekretarz KK
NSZZ „Solidarność”

Grzegorz Adamowicz